

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

**КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА І
ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА**

**МАТЕРІАЛИ
Х СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ІСТОРІЯ, СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ПТАХІВНИЦТВА**

15 травня 2026 р.

М. КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

ДИМЧУК Анатолій Васильович	директор ННІХТ, кандидат с.-г. наук, доцент
ШУПЛИК Віктор Вікторович	зав. кафедри ТВППТ, кандидат с.-г. наук, доцент
ПУСТОВА Наталія Володимирівна	кандидат с.-г. наук, доцент
НІЗЕЛЬСЬКИЙ Дмитро Олександрович	3 курс, 204-ТВППТ
КРИВОХИЖИЙ Назар Вадимович	2 СТН курс, 204-ТВППТ

Матеріали студентської наукової конференції розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри технології виробництва і переробки продукції тваринництва (протокол № 6 від 7 травня 2026 р.)

ІСТОРІЯ, СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПТАХІВНИЦТВА: матеріали X студентської наукової конференції. 15 травня 2026 року / Кафедри технології виробництва і переробки продукції тваринництва; за ред., Димчука А.В. Кам'янець-Подільський, 2026 р. 28 с.

ІСТОРІЯ, СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПТАХІВНИЦТВА

У збірнику зібрано матеріали X студентської наукової конференції «Історія, сьогодення та перспективи птахівництва», яка проведена 15 травня 2026 року студентами 2 СТН та 3 курсів, спеціальність 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» на кафедрі технології виробництва і переробки продукції тваринництва навчально-наукового інституту харчових технологій Заклад вищої освіти «Подільський державний університет».

© НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ
ІНСТИТУТ ХАРЧОВИХ
ТЕХНОЛОГІЙ

© ЗВО «ПДУ», 2026
Автори публікацій

Зміст

Сучасні технології виробництва продукції птахівництва

ППП	Теза	Ст.
БОДНАРЮК Ярослав Олександрович	Сьогодення та перспективи галузі гусівництва	4
БОРДУН Орест Романович	Галузь індиківництва за сучасних умов господарювання	6
ГАВРОЧИНСЬКИЙ Василь Миколайович	Послід птиці – цінне органічне добриво	7
ЗАЛІЗНЯК Вікторія Борисівна	Страусівництво – перспективна галузь органічного птахівництва	10
КРИВОХИЖИЙ Назар Вадимович	Вибір оптимальної технології переробки посліду птиці підвищує прибуток господарства	12
НІЗЕЛЬСЬКИЙ Дмитро Олександрович	Особливості відгодівлі качок мулардів	14
НОВАК Олександр Сергійович	Технологія виробництва інкубаційних яєць качок	17
НОЧКА Марина Русланівна	Технологічні основи виробництва органічної продукції перепельництва в Україні	19
ОЛІЙНИК Роман Миколайович	Використання підстилкових матеріалів у птахівництві	22
ПРОЦИК Тетяна Володимирівна	Технологічні основи зберігання яєць птиці	25

Історія, сьогодення та перспективи птахівництва

Сучасні технології виробництва продукції птахівництва

БОДНАРЮК Ярослав Олександрович

СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ГАЛУЗІ ГУСІВНИЦТВА

Гусівництво – одна з традиційних галузей господарств України. Вирощуванням гусей займалися на теренах країни з давніх часів, і прибутковість гусівництва полягає в одержанні різноманітної і високоякісної продукції: м'яса та яєць, жиру та печінки, чудового пуху і пера.

Біологічна особливість гусей полягає в тому, що у гусок із збільшенням віку підвищується несучість. Так, гуски мають добру несучість продовж 4 – 5 років: на другий рік життя несучість самок збільшується на 15 – 20%, на третій – на 30 – 45%. А у деяких гусок продуктивність збільшується до п'яти років.

М'ясо гусей належить до категорії червоно м'яса містить велику кількість білкових речовин із жировими включеннями, воно підходить для харчування людей із значними фізичними навантаженнями (смажені й тушковані страви, паштети і консерви традиційно виготовляють із гусятини).

Особливо цінний для кулінарії та фармацевтики є гусячий жир, у ньому майже відсутній холестерин і він добре засвоюється організмом людини.

Делікатесний продукт одержуємо від гусей – жирна печінка, яка цінується гурманами і має гарну вартість, за добре налагодженої логістики реалізація фуа-гри інколи є більш прибутковим ніж реалізація гусятини.

Гуси дають людині високоякісне утеплення – пух і пір'я, що використовують для одягу, подушок, ковдр, матраців тощо. Пухо-пір'яна сировина гусей має високі теплоізоляційні властивості і поступається лише пуху гаги. Фізіологічною особливістю гусей є їх здатність

«віддавати» при життєво пух та пір'я – обскубувати гусей можна двічі на рік, у періоди линяння. Обскубування пір'я й пуху у гусей здійснюють після того як вони викупались і обсохли у приміщенні із чистою підстилкою; годують і напувають птицю лише коли здійснили обскубування. В середньому з однієї гуски можна одержати 200-300 грам пір'я, із яких 50-60 грам пуху. У гусей відновлюється оперення після обскубування через півтора місяці. Обскубування гусей здійснюють вручну і одразу сортують сировину.

У господарствах України найбільш популярними є породи гусей великої сірої, італійської та рейнської, а також гібридна птиця. Вагомою перевагою гусей є їх здатність ефективно використовувати, перетравлювати клітковину: трави, коренеплодів, сіна. Гуси самі знаходять корм за можливості їх утримання на водоймах та пасовищах. Найкраще гусей відгодовувати у теплий період року із можливістю їх випасати на луках, культурних пасовищах та водних об'єктах (струмки, стави, річки, озера). При вірно налагодженій відгодівлі гусенята досягають у віці 60-70 днів живої маси 4-5 кілограм, за умови цілодобового доступу птиці до кормів, споживання вволю без обмеження.

Утримання гусей із наданням вигулів-випасів і купання позитивно впливає на відтворні функції та заплідненість яєць. Гусенята виводяться життєздатними і витривалими, добре адаптуються до утримання на вигулах-випасах.

Галузь гусівництва з давніх часів була поширена на теренах нашої країни і сьогодні вона поступово відроджується особливо у регіонах із водними об'єктами – придатними для вирощування на них гусей. Різноманітна продукція одержувана від гусей, а також позитивно висока ціна на неї, сприяє відродженню галузі.

Використанні джерела:

1. Бородай В. П. Технологія виробництва продукції птахівництва. Практикум/ [Бородай В. П., Пономаренко Н. П., Похил О. М. та ін.] К.: Агроосвіта, 2013. 272 с.
2. ДСТУ 3143-95 М'ясо птиці (тушки курей, качок, гусей, індиків, цесарок) // Ефективне птахівництво. 2009. №11. С. 11–15.
3. Каталог племінних ресурсів сільськогосподарської птиці/ Під ред. Ю.О. Рябоконея. К.: «Атмосфера», 2006. 80 с.

БОРДУН Орест Романович

ГАЛУЗЬ ІНДИКІВНИЦТВА ЗА СУЧАСНИХ УМОВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В Україні промислове індиківництво мало поширене і має локальний характер. Сучасний рівень технології вирощування індиків – це систематизація знань з годівлі, утримання, здоров'я птиці, що дозволяє розвивати промислове індиківництво як ефективний, рентабельний бізнес в Україні та закордоном. На сьогодні цей процес відбувається доволі повільно, відчувається дефіцит професійних кадрів.

Для створення індичої ферми із відгодівлі птиці продовж 5-7 місяців необхідно вирішити такі питання: - вибір приміщень, їх ремонт та оснащення системою вентиляції й освітлення; - закупівля обладнання; - вибір генетики і завезення добових індиченят або інкубаційного яйця; - вибір технології годівлі й постачальників комбікормів;- розробити схему профілактично-ветеринарних заходів. Від прийняття рішення про створення індичої ферми з нуля і до отримання першої птиці для продажу потрібно не менше року. Щодо технології потрібно прийняти такі рішення: підбір технолога і лікаря ветеринарної медицини; вибір генетики – обрати крос птиці; вибір кормів і їх постачальника; підбір профілактично-лікувальної схеми.

У середньому за рік рентабельність індичого бізнесу сягає приблизно 20%, проте за реалізації продукції за кордон істотно підвищується цей показник до 50-60%. Майже всі українські виробники індичатини працюють не на повну потужність і мають можливість наростити виробництво – удвічі або й утричі. Налагодити експортне постачання м'яса індички дещо складно за сучасних умов. Окремі товаровиробники експортують продукцію індиківництва до країн Європи, Туреччини та Молдови.

На світовому ринку присутні дві потужні компанії, що пропонують сучасну генетику індиків для промислового вирощування. Це Hybrid

Hendrix Genetics (Канада) та Aviagen-Turkeys (British United Turkeys Ltd., Англія, що об'єдналися з Nicholas Turkey Breeding Farms, США). Кроси індиків – важкого кросу Big-6, середнього - Big-7 та Big-9 (Kartzfehn – німецької компанії). На вітчизняному ринку індиківництва для дрібних господарств найбільш адаптованою є птиця кросу Харківський (Державне підприємство «Дослідне господарство «Борки» НААН, с. Бірки Харківської області).

Племінна робота з індіками здійснюється за такими основними ознаками: швидкість росту, м'ясні форми тулубу, несучість, заплідненість та виводимість яєць, життєздатність молодняку і дорослої птиці. У господарствах із відгодівлі індиків використовують лише гібридну птицю зарубіжної селекції.

Використанні джерела:

1. Амінокислоти у годівлі птиці / <https://www.systopt.com.ua/article-aminokysloty-v-kombikormah-aminokysloty-dlya-tvaryn-ta-ptyci>
2. Вирощування індиків https://ye.ua/sypilstvo/10597_Osoblivosti_rozvedennya_indikiv.html
3. Максим Гопка. Шляхи розвитку індиківництва. https://www.ucab.ua/ua/pres_sluzhba/blog/maksim_gopka/shlyakh_rozvitku_in_dikivnitstva
4. Індик Біг 6 <https://papugainfo.com.ua/indik-big-6/>
5. Володимир Мельник. Інтенсивне індиківництво <https://agro-business.com.ua/agro/suchasne-tvarynnytstvo/item/8008-intensyvna-tekhnohiiia-vyroshchuvannia-indychat.html>

ГАВРОЧИНСЬКИЙ Василь Миколайович

ПОСЛІД ПТИЦІ – ЦІННЕ ОРГАНІЧНЕ ДОБРИВО

Птахівництво країни стрімко нарощує потужності виробництва яєць курей із збільшенням попиту на Європейському ринку харчових продуктів. Технічне устаткування пташників є важливим для галузі, як і використання високопродуктивних кросів та контрольована годівля птиці. Важливе економічне значення для підвищення ефективності птахівництва

має запровадження у виробництво нових наукових розробок – технологічного обладнання з інноваційними рішеннями переробки відходів у органічне добриво.

Пташиний послід – це висококонцентроване легкозасвоюване органічне добриво. Потреба в таких добривах особливо велика зараз, коли ґрунти в Україні у значній мірі втратили свій природний потенціал родючості через прискорення винесення гумусу. А також зростає кількість фермерських господарств які займаються органічним землеробством і використання пташиного добрива є не замінимим складовим технології. Технологічно підготовлений пташиний послід може використовуватися також як кормовий інгредієнт у тваринництві, для відгодівлі свиней, худоби, птиці, риб.

Залежно від технології утримання птиці поділяють послід на клітковий або чистий та підлоговий із вмістом підстилкового матеріалу. Клітковий послід не містить сторонніх домішок, крім незначної кількості пуху, пір'я та часток кормів. Такий послід отримують переважно від яєчних курей, практично все поголів'я яких в Україні утримується у багатоярусних клітках. Клітковий послід птиці може бути вологим або підсушеним. Вологий (60-70% вологість) послід птиці отримують з стрічкового транспортеру багатоярусних кліток, один раз у 3-5 днів його вивантажують у спеціальні ємності для накопичення у пташнику. А підсушений (45-50% вологість) послід птиці одержують за використання стрічкового транспортеру із підсушуванням, і такий послід одразу після видалення з пташника можна транспортувати до підприємств органічного рослинництва. Застосування системи підсушування посліду на стрічці транспортера позитивно впливає на мікроклімат пташника і економить кошти на транспортування посліду та переробку.

Компанії з випуску птахівничого устаткування «Big Dutchman» та «Salmet» виготовляють обладнання, яке дає змогу підсушити послід ще більше – до вмісту вологи 20% або сухої речовини 80%. Використовуючи спеціальні системи досушування у пташниках за використання теплого повітря власне пташників, методом активного вентилявання повітря через суміш яка періодично перемішується.

Птиця використовує на приріст живої маси, продукцію, підтримання температури тіла, роботу внутрішніх органів та інші функції організму –

приблизно 35-40% спожитих нею поживних речовин корму, решта виділяється разом з послідом. Кількість посліду, яку виділяє одна птиця за добу, в 1,3-1,5 разів більша за кількість спожитого нею корму. Середній вихід посліду натуральної вологості у птиці залежить від віку, статі, напрямку продуктивності тощо. У середньому від однієї голови птиці за цикл вирощування можливо одержати посліду за добу, грам: кури яєчні – 155, кури м'ясні – 165, індики – 450, качки – 425, гуси – 600, перепели – 35.

Пташиний послід являє собою складну і неоднорідну структуру, до складу якої входять органічні та неорганічні сполуки. До органічних належать в основному азотисті сполуки: білки, пептиди, амінокислоти та сполуки вуглецю: ліпіди, гліцерини, жирні кислоти, вуглеводи, у тому числі клітковина, цукри, спирти, целюлозолігнин. Неорганічними речовинами посліду є: вода, аміак, деякі сполуки міді, фосфору, калію, цинку, марганцю тощо. У сирому (необробленому) посліді птиці частина поживних речовин, зокрема азотистих компонентів, знаходиться у нестабільному стані та легко втрачаються в атмосферу. Послід має пройти певну технологічну обробку: - компостування: звичайне або прискорене; - вермикомпостування; - високотемпературна сушка; - екструдування та гранулювання; - пряме спалювання посліду для отримання теплової та електричної енергії; - використання посліду для отримання біогазу. Правильно використаний послід птиці це додатковий прибуток господарству.

Використанні джерела:

1. Ветеринарно-санітарні правила для птахівницьких господарств та вимоги до їх проектування : Затверджені наказом Головного державного інспектора ветеринарної медицини України 23. 07. 2001 № 53, зареєстровані Міністерством юстиції України 05. 07. 2001 за № 565/5756.
2. Pope M. J. An evaluation of the presence of pathogens on broilers raised on poultry litter treatment-treated litter / M. J. Pope, T. E. Cherry // Poult. Sci. 2000. Vol. 79, № 9. P. 1351-1355.
3. Ярошенко Ф. Птахівництво України: стан, проблеми і перспективи розвитку / Федір Ярошенко. К.: Аграрна наука, 2004. 506 с.
4. Благополуччя куреї agrostory.com/ua/info-centre/zivotnovodstvo/novini-z-vropi-blagopoluchchya-kurey-v-topi-prioritetiv/

СТРАУСІВНИЦТВО – ПЕРСПЕКТИВНА ГАЛУЗЬ ОРГАНІЧНОГО ПТАХІВНИЦТВА

Галузь страусівництва в Україні є популярною у господарників які мають у своєму підпорядкуванні площі не придатні для ріллі у посушливих регіонах. Рентабельність цієї галузі сягає понад 200%, передусім через порівняно просту технологічну схему вирощування страусів, достатній рівень продуктивності та високі ціни на продукцію.

Основний продукт страусівництва – м'ясо – завдяки своїм дієтичним властивостям посідає значне місце в здоровому або нішевому харчуванні людини. У наш час все більшої уваги надається здоровому способу життя, і якісне харчування – одна з його важливих складових. М'ясо страусів, завдяки своїм високим поживним властивостям, виключно низькому вмісту жирів і багатому набору мікроелементів має високий попит. Страусятина – винятково ніжна, з характерним смаком, низьким вмістом холестерину (приблизно 32 мг на 100 г продукту, в декілька разів менше жирів, ніж у яловичині або свинині, всього 1,2-1,5%).

При відгодівлі одного страуса на м'ясо потрібно 12-14 місяців або 500 доларів. Забій страусів проводять при досягненні ними живої маси не менше 100 кг, з яких третину становлять м'язи. Одна сім'я страусів із нащадками (не менше 40 пташенят) дає за рік приблизно 600 кг м'яса першої категорії, 450 кг м'ясопродуктів, 40 м² шкіри і 40 кг пера.

Утримання страусів доцільно здійснювати за інтенсивної технології виняток напівінтенсивна, коли є можливість використання випасів де птахи добре себе почувають як узимку так і в літку.

Напівінтенсивна технологія передбачає використання групового утримання страусів (до 40 голів у групі) або утримання сім'ями, огорожені вигули і пасовища різних розмірів, спеціально обладнані утеплені приміщення на випадок сильних морозів і різких змін погоди, годівля та підгодівля птиці залежно від сезону року. Страусів підгодовують літом у загонах, зимою в приміщенні із спеціальних годівниць. Напування із спеціальних напувалок жолобкового типу. Для фермерів-початківців найбільш ефективна напівінтенсивна система

утримання страусів: статеве співвідношення самців і самок 1:1; у перспективі перейти на 1:2 – тобто інтенсивну систему утримання.

Інтенсивний тип утримання страусів здійснюють на обмежених площах за повнораціонної годівлі, іноді з можливістю випасання. Інкубація яєць страусів застосовується лише штучна – у інкубаторах, піклування про пташенят полягає повністю на людину. Необхідна площа угідь для страусівництва у межах 20 га, розділених на ділянки по 1-2 га. При такому типі утримання особлива увага надається правильному вибору місцевості для будівництва ферм, а також грамотному будівництву та експлуатації приміщень для утримання страусів в холодний період. Ця система має два суттєвих недоліки: перший - великі витрати на корми і високі вимоги до повноцінності раціону, другий - серйозні капітальні витрати на огорожі та будови (особливо в північних країнах).

Основною перевагою інтенсивної технології страусівництва є повний контроль за відтворенням поголів'я і можливість вести селекційну роботу. А також звикання страусенят до людини – персоналу, що у подальшому не призводить до агресивної поведінки дорослих особин на людей. Виробництво продукції страусівництва відбувається продовж року та її реалізація споживачу, що забезпечує постійний дохід господарству.

Спеціалізацією страусиної ферми може бути виробництво інкубаційних і харчових яєць, племінного і товарного молодняку, вирощування молодняку на м'ясо, продаж шкур та іншої сировини і товарної продукції. Оптимальний вік забою страусів – рік, жива маса – 100 кг, із яких майже 40 кг м'яса. Вартість 1 кг м'яса складає 1000 грн, а вартість яйця 300-600 грн.

Отже, утримання страусів є ефективним сільськогосподарським виробництвом органічної продукції, а також сировини для переробки (шкіри і пір'я, тощо). Страусівництво – це майже безвідходне виробництво якісної продукції.

Використанні джерела:

1. Сахацький М. І. Ефективність відбору страусів для племінного використання за ознаками інкубаційних яєць / М. І. Сахацький, Ю. В. Осадча // Біологія тварин (науково-теоретичний журнал). Львів, 2011. Т. 13, № 1–2. С. 368–379.

2. Страусівництво / Корпорація «Агро-Союз», Дніпропетровськ, 2005. 15 с.
3. СОУ 01.24-37-535:2006. Виробництво м'яса африканських страусів. Технологічний процес вирощування страусенят на м'ясо. Основні параметри. Київ : Мінагрополітики України, 2006. 16 с.
4. СОУ 01.24-37-664:2007. Інкубація яєць африканських страусів та австралійського ему. Технологічний процес. Основні параметри. К.: Мінагрополітики України, 2007. 15 с.
5. Розведення страусів в Україні <https://uatv.ua/uk/rozvedennya-strausiv-v-ukrayini-fermer-rozpoviv-yak-nalagodyty-biznes-video/>
6. Розведення страусів – незвичний, але прибутковий бізнес https://homebiznes.in.ua/rozvedennya-strausiv-nezvychnyj-ale-prybutkovyj-biznes/#google_vignette

КРИВОХИЖИЙ Назар Вадимович

Вибір оптимальної технології переробки посліду птиці підвищує прибуток господарства

Птахівництво у нашій країні представлено різними видами сільськогосподарської птиці, відповідно кожна галузь утримує птицю для одержання м'яса та яйця. Проте важливою складовою птахівництва є можливість налагодити діяльність господарювання безвідходного – екологічного підприємства. Для цього потрібно правильно організувати технологічну ланку з переробки посліду птиці – використовуючи сучасні методи та засоби.

Усі птахівничі господарства країни утримання птиці здійснюють у клітках або на підлозі із глибокою підстилкою. Для підстилки використовують вологоємкі матеріали: тирсу, стружку, лушпиння соняшнику, подрібнену соломку та стрижні кукурудзи, потерть гречки, торф тощо. Підстилковий послід характеризується добрими фізичними властивостями для транспортування і зберігання у компості. Пташиний послід, одержаний на такій основі, найбільш цінний для землеробства.

Одним із найбільш популярних і кращих методів переробки посліду птиці на добриво є метод компостування. Відносно дешевий і найбільш ефективний у збереженні поживних речовин. Компостуванню підлягає послід птиці кліткового та підлогового утримання, який пошарово складають із соломою, тирсою, сіном низької якості або торфом, у кількості 30-50% від об'єму посліду. І через два місяці (у теплий період року) одержують якісне органічне добриво.

Гранулювання – це один з методів переробки пташиного посліду, які в подальшому використовуються в якості органічного добрива, кормової добавки та палива. Спосіб передбачає зниження вологості до 50-40% грануляцію і сушку.

Брикетування посліду птиці – суміш зброджують у біореакторах з отриманням біогазу, при згорянні якого в газовому електрогенераторі виробляється електричний струм, а послід досушується і брикетується і використовується як органічне добриво.

Найбільш цінним добривом є термічно висушений пташиний послід, який виготовляють на птахофабриках без розведення водою. Повільне впровадження термічного висушування пов'язане з високими енергетичними витратами. Спосіб переробки пташиного посліду шляхом термічного сушіння, що включає стадії сушіння, піролізу з поділом продуктів розкладання на твердий залишок і парогазову фракцію, конденсації отриманої парогазової фракції з утворенням рідкої частини парогазової фракції, яка використовується як рідке паливо, і не сконденсованої частини парогазової фракції - горючого газу.

Переробка посліду на добриво за вдяки мікроорганізмам, із застосуванням біопрепаратів, що прискорюють процес ферментації складових посліду. Мікробіологічна трансформація важкодоступних органічних і неорганічних сполук посліду в доступну для рослин форму. Завдяки цьому збагачуються ґрунти біологічним азотом, який сприяє швидкому зростанню рослин. За такого ж принципу відбувається розщеплення складових посліду при використанні дріжджових грибків – аеробне бродіння пришвидшується.

Експерименти й дослідження різних вчених свідчать про доцільність використання посліду птиці як високоякісного добрива для рослинництва,

яке позитивно впливає на врожайність різних культур, а також підвищує родючість ґрунтів та поліпшується екологічна ситуація птахо-господарств.

Використанні джерела:

1. Підприємства птахівництва. ВНТП-АПК-04.05. Київ, Мінагрополітики України, 2005. 90 с.
2. Ветеринарно-санітарні правила для птахівничих господарств та вимоги до їх проектування: Затверджені наказом головного державного інспектора ветеринарної медицини від 35.07.01 №53 та зареєстровані в Міністерстві юстиції України 05.07.01. за № 565/5756.
3. ДСП 201-97. Державні санітарні правила охорони атмосферного повітря населених місць (від забруднення хімічними та біологічними речовинами), затверджені Міністерством охорони здоров'я України 09.07.97 за № 201.

НІЗЕЛЬСЬКИЙ Дмитро Олександрович

ОСОБЛИВОСТІ ВІДГОДІВЛІ КАЧОК МУЛАРДІВ

Для раціонального використання природної кормової бази – струмків, ставів, озер та урізноманітнення продукції птахівництва однією із перспективних та динамічних галузей є качківництво. Сучасна гібридна птиця досягає забійної маси продовж двох місяців відгодівлі, що дозволяє за сезон відгодувати декілька партій качок-бройлерів. Мінімальні витрати на утримання та швидка окупність продукцією робить галузь економічно вигідною та прибутковою особливо у місцевості яка має водний ресурс і землі непридатні для ріллі. Виробництво качатини, у регіонах які мають природні водні ресурси, істотно економить кошти господаря на придбання зернових кормів. Качки які продовж дня мають випас та вигул на водоймах насичуються за поїдання різноманітної рослинності й дрібних мешканців водойм. І лише при перебуванні у пташнику отримують концентровані корми.

У качиних господарствах на сьогодні для виробництва м'яса качок використовують гібридну птицю, найбільш поширеним є гібрид самців пекінської породи із самками мускусної породи, як наслідок за такого

схрещення одержуємо гібридів мулардів, у віці 60 днів готові до забою. Також мускусних качок схрещують з качурами порід хакі-кемпбел, пекінська, руанська та отримують мулардів. Молодняк життєздатний, стійкий до захворювань але не здатний до розмноження.

У качок-бройлерів висока інтенсивність росту, жива маса каченят збільшується у 50-60 разів продовж перших 7-8 тижнів життя, а витрати кормів становлять 3,0-3,5 кг на один кілограм приросту живої маси. Найвища інтенсивність росту і найменші витрати кормів відзначаються у перші три тижні життя. У цей період організм каченят має високий рівень обмінних процесів – ріст і розвиток органів і тканин завдяки поживним речовин із кормів у цей період найкращі. З віком ця здатність слабшає, уповільнюється, споживання кормів зростають, а прирости на одиницю спожитого корму зменшуються. Оптимальними строками вирощування мулардів є період 7-8 тижнів та жива маса 2-3 кг. Забійний вихід м'яса каченят-мулардів – 80-85%, а їстівна частина від загальної маси становить – 60%.

Способи вирощування каченят на м'ясо використовують різні: літні табори, відгодівельні майданчики, на глибокій підстилці, сітчастій або планковій підлозі, у кліткових батареях, а також комбінування, поєднання зазначених способів. За будь-якого способу вирощування каченят-бройлерів потрібно дотримуватися двох основних технологічних принципів: вирощувати каченят до початку ювенального линяння; диференціювати технологічні прийоми із врахуванням вікових особливостей каченят.

Необхідний строк вирощування каченят на м'ясо – ранній забій, це пов'язано з особливостями росту їх оперення: зміна пуху на перо розпочинається із 20-25 дня і завершується у 45-50-денному віці. Проте вже у віці двох місяців розпочинається знову линяння каченят, тому їх забивають до настання цього періоду. Відгодівля каченят здійснювати у більш тривалі строки не вигідно, через погіршення конверсії кормів, якість тушки погіршується (пеньки на шкірі) та висока жирність м'яса, низькі прирости, перевитрата кормів.

Період відгодівлі мулардів поділяють на два вікові періоди – перший до тритижневого віку, а другий з третього тижня і до забою. У перший період вирощування каченята знаходяться у качатнику із обігрівом - + 25 -

+26°C, у зоні локального обігріву +30 - +35°C. Із збільшенням віку каченят температуру в приміщенні знижують поступово до +18°C у віці 4,5-5 тижнів, і до забою.

Відгодовуючи каченят у приміщенні ретельно потрібно стежити за щільністю посадки – надмірна кількість птиці на одиницю площі негативно впливає на динаміку приростів і підсилює конкуренцію за площу і корм. Тому каченят-мулардів утримують у качатнику в секціях по 100-150 голів, на 1 м² підлоги 4-6 голів.

Згодовувати кормові суміші каченятам потрібно із годівниць автоматичних або бункерних, коли корми надходять до птиці у міру їх споживання. Напувалки доцільно облаштовувати ніпельні із крапле вловлювачами у качатнику, а на вигулах жолобкового типу.

Доцільно вирощувати мулардів на відгодівельних майданчиках у теплий сезон року (+15°C і вище температура повітря продовж доби). Каченят-мулардів добре випускати на вигули із облаштованими водними об'єктами для кращої відгодівлі – урізноманітнення раціону. Використання технології рибо-качиних господарств сприяє економії коштів на комбікорм (до 30%) та підвищує продуктивність риби – збільшуються прирости завдяки поліпшенню поживи зоо- і фітопланктону.

Використання гібридів для виробництва качатини дозволяє істотно підвищити рентабельність господарювання, а використання природної кормової бази призводить до істотної економії комбікормів. Ранні строки забою качок-мулардів дозволяють швидко одержати прибуток та підвищити окупність. Господарства із вирощування гібридних качок одержують не лише качатину алей інші додаткові продукти і сировину, яка теж складає дохідну частину.

Використанні джерела:

1. Івко І.І. Шляхи підвищення ефективності вітчизняного качківництва / Рябініна О. В., Мельник О. В. // Ефективне птахівництво. 2010. №11. С.33–37.
2. Івко І.І. Інтенсивні технології вирощування і відгодівлі качок для отримання продукції, збагаченої активними речовинами / О. Рябініна, А. Гунчак, В. Кишко // Ефективне птахівництво. 2011. №10. С.26–31.

3. Мускусна качка agromega.in.ua/kachky/porody-kachok/muskusna-kachka-indokachka-355.html
4. Рекомендації, щодо спрямованого вирощування, утримання і відгодівлі водоплавної птиці / І.І. Івко, Д.М. Микитюк, В.О. Мельник, О.В. Рябініна, Н.І. Братішко. Бірки. 2009. 112 с.
5. Ярослав СМАКОТА. Вигідні м'ясні породи качок. agroapp.com.ua/uk/blog/vigidni-porodi-kachok-dlya-rozvedennya-na-myaso/
6. Марія ЯРОШКО. Продуктивні породи качок. / Сучасне тваринництво / agro-business.com.ua/agro/suchasne-tvarynnystvo/item/8100-produktyvni-porody-kachok.html

НОВАК Олександр Сергійович

ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА ІНКУБАЦІЙНИХ ЯЄЦЬ КАЧОК

Інкубація яєць птиці – це важлива складова у птахівничій галузі, яка визначається різними факторами ведення господарства. Технологія виробництва інкубаційних яєць поділяється на процеси отримання яєць з метою відтворення чистопородної птиці при розведенні за лініями і для виведення гібридної птиці – одержання яєць та м'яса.

Технологія інкубації має три характерні етапи: передінкубаційна обробка яєць, інкубація і обробка каченят й устаткування по завершенні інкубації.

Початком підготовки яєць до інкубації є збір і попереднє їх сортування у пташнику. Де відбирають биті яйця, із забрудненою шкаралупою і вадами. Заздалегідь відібрані для інкубації яйця розміщують у спеціальне місце для зберігання.

Розпочинаючи виробництво інкубаційних яєць качок, потрібно зайти оптимальний розмір батьківського стада, який залежить від обсягу виробництва яєць, несучості птиці, виходу інкубаційних яєць, їх інкубаційні якості, маси каченят у забійному віці.

Пташник ділять на секції по 100-150 голів качок утримують за щільності посадки 2 гол/м². Качки надто чутливі до дефіциту води

(біологічна особливість) тому їх забезпечують вільним цілодобовим доступом до напувалок. Качці на 1 кг спожитого корму потрібно орієнтовно 3-5 л води.

Світловий режим відіграє важливу роль для отримання інкубаційного яйця, тому у віці качок 180 днів розпочинають поступово збільшувати світловий день до 16-17 годин/добу, інтенсивність освітлення у межах 10-20 лк. Для того, щоб отримати високу продуктивність, тривалість світлового дня після 180-дневого віку починають збільшувати до 16-17 годин і підтримують цей рівень продовж усього періоду продуктивності. У пташниках для батьківського стада необхідно встановлювати гнізда у достатній кількості: з розрахунку одне гніздо на 4-5 качок-самок яєчних та м'ясо-яєчних порід, або 5-6 голів качок м'ясних порід і мускусних качок. Гнізда для качок мають бути відкритими й таких розмірів (не менше): ширина – 30 см, глибина – 40 см, висота – 10 см. Зазвичай гнізда качок розміщують уздовж стін. Качки швидко звикають до гнізда і відкладають яйця переважно у них.

Утримуючи батьківське стадо качок потрібно створити їм комфортні умови – оптимальна температура повітря у пташнику +18...+20⁰С, відносна вологість повітря – 70 %. У день птахів випускають на вигул, а на ніч качок обов'язково заганяють у тепле приміщення. Птицю не випускають на вигул у дні, коли температура повітря нижче +15⁰С.

Добре підготовлений молодняк пекінських качок починає нестися у 6-6,5 міс, а мускусних у 7-7,5 міс. Більш ранній початок несучості небажаний, тому що качки несуть багато дрібних яєць, непридатних для інкубації. Несучість качок наростає швидко і продовж 5-6 тижнів досягає 90 %.

Батьківське стадо качок використовують 8-9 місяців, а далі замінюють ремонтним молодняком або застосовують примусову линьку (за несучості – 40%) і кращих особин залишають на другий сезон несучості. Селезням примусове линяння не застосовують.

У переярих або перелинявши качок жива маса більша на 8-12%, порівняно із молодими, тому вони зносять і більше яйце з якого виходить великого розміру молодняк.

За утримання качок у приміщенні та наданням їм вигулів, випасанні або доступом до водойм, потрібно слідкувати де несуться качки-самка під

час знаходження за межами пташника, або не випускати їх з приміщення качатника до обіду.

Отже, виробництво інкубаційного яйця качок є важливою складовою у технології виробництва качатини та забезпеченні ринку харчування якісною і різноманітною продукцією.

Використанні джерела:

1. Белік О. Мінливість кількісних показників качок / О. Белік // Птахівництво. 2010. №1. С.26–29.
2. Качки у домогосподарстві / Ю.А. Рябоконт. Борки, 2004. 76 с.
3. Івко І.І. Шляхи підвищення ефективності вітчизняного качківництва / Рябініна О. В., Мельник О. В. // Ефективне птахівництво. 2010. №11. С.33–37.
4. Рекомендації, щодо спрямованого вирощування, утримання і відгодівлі водоплавної птиці / І.І. Івко, Д.М. Микитюк, В.О. Мельник, О.В. Рябініна, Н.І. Братішко. Бірки. 2009. 112 с.

НОЧКА Марина Русланівна

ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ПЕРЕПЕЛЬНИЦТВА В УКРАЇНІ

Ринок продукції перепельництва у країні здебільшого представлений продукцією приватних підприємств та дрібних фермерів, які утримують поголів'я перепелів від 2000 до 100000 голів на рік. Перепели мають позитивні, у технологічному відношенні, якості – короткий виробничий цикл, хороші показники відтворення та продуктивності – яєчної та м'ясної.

М'ясо перепелів має приємну структуру та смак із специфічним присмаком дичини, і є дієтичним продуктом харчування, завдяки співвідношенню білків та жирів. Жива маса дорослих особин складає 150-300 грам, самки більші за самців. Яйценосність перепелок у межах 200-300 яєць у рік. На початку несучості самки зносять дрібніше яйце масою 12-14 грам, із збільшенням віку перепілок, розмір яєць збільшується – 15-18 грам. Тривалість інкубації перепелиних яєць становить 17 діб. Середнє

та більше яйце перепілок використовують для інкубації, у результаті отримують перепелят більшого розміру із кращими показниками продуктивності у дорослому віці. Продуктивний період – несучість, у перепілок настає у віці 45 днів, триває до 10 місячного віку. Статевої зрілості перепели досягають у віці 30-40 днів. Статеве співвідношення при утриманні перепелів повинно становити один самець на 2-3 самки.

Перепелів найчастіше утримують у клітках рідше на підлозі, де їм потрібно створити комфортні умови: температура повітря у межах $+18 - +25^{\circ}\text{C}$, при зміні цих показників продуктивність зменшується або взагалі припиняється, може зрости відхід птиці. Вентиляційна система повинна працювати із урахуванням температури зовнішнього середовища і безперервно постачати свіже повітря до приміщення: унеможливити виникнення в перепелятнику протягів та підвищення вологості понад 70 %. Повітрообмін необхідно підтримувати в розрахунку на 1 кг живої маси перепелів не менш 1,5 м³/годину у холодну пору року та 5 м³/годину у теплу пору року. Тривалість світлового дня перепелів регулюють за допомогою реле світла: 10-16 годин при інтенсивності освітлення 10-20 люкс, із переривчастим режимом: через кожні 2 години – «день та ніч». Продовж двох годин світла перепели харчуються і дві години темряви її перетравлюють й відпочивають. Використання освітлення з перервами дозволяє раціонально використовувати корми та заощаджувати електроенергію. Надмірна кількість перепелів у клітці або дія сильних стерс-факторів може призвести до розкльову і канібалізму.

Перепели дуже рухливі птахи і відповідно обмін речовин у них теж підвищений, як і температура тіла ($+45^{\circ}\text{C}$), що позитивно впливає на здоров'я – менш схильні до інфекційних хвороб. Завдяки таким видовим особливостям перепели потребують споживання кормів високої якості і раціони збалансовані за віковими і продуктивними потребами птиці.

Годівлю перепелів потрібно здійснювати 4-5 разів продовж доби або вільний доступ до кормів продовж доби у періоди вмикання світла. Наповнення годівниць для перепелів здійснюють лише на половину, щоб запобігти розкиданню кормів на підлогу. Кількість спожитих кормів продовж доби залежить від віку та породи перепелів, у середньому показники наступні: перший тиждень – 4 грами на голову за добу, другий – 7, третій та четвертий – 14, п'ятий і сьомий – 17, восьмий і дев'ятий – 20,

10 і старші – 24-26 грами на голову за добу. При годівлі перепелів будь-якого віку не можна різко змінювати склад раціону, перехід здійснювати продовж 4-5 діб. Поживність раціону перепелів залежить від їх віку та продуктивності: молодняк перепелів годують кормо-сумішами із вмістом обмінної енергії – 1200-1300 кДж та 26-28% сирого протеїну (у 100 грамах кормів), дорослі перепілки споживають корми із поживністю – 1100 – 1200 кДж обмінної енергії та 21-22% сирого протеїну.

Перепелів для відгодівлі поділяють на категорії: молодих самців і самок непридатних для ремонту стада, дорослої птиці яка завершила продуктивний період та гібридні перепели-бройлери – призначені лише для м'ясної відгодівлі. Дорослих перепелів переводять на відгодівлю у віці 5-6 місяців а перепілок у віці 9-10 місяців, коли несучість самок знижується менше 45%. Перед забоєм перепелам роблять голодну витримку впродовж 4-6 годин, при цьому воду дають досхочу.

Використання продукції перепельництва у харчуванні людини істотно поліпшує якість та кількість корисної їжі, багатой на мікроелементи, амінокислоти. Одержаний послід від перепелів є високоякісним органічним добривом для рослинництва. Швидка окупність витрат, невеликі потреби у площах для птиці кліткового утримання, простота у обслуговуванні перепелів, робить їх привабливим видом птиці для птахівників і виробництва органічних продуктів харчування.

Використанні джерела:

1. Бородай В. П. Технологія виробництва продукції птахівництва. Практикум/ [Бородай В. П., Пономаренко Н. П., Похил О. М. та ін.] К.: Агроосвіта, 2013. 272 с.
2. Ібатуллін І. І. Практикум з годівлі с.-г. тварин / [Ібатуллін І. І., Панасенко Ю. О., Кононенко В. К., Столюк В. Д. та ін.] К: Вища освіта, 2003. 432 с.
3. Подстрешний О. П. Виробництво перепелиних яєць та м'яса: методичні рекомендації /О. П. Подстрешний. Бірки, 2005. 47 с.
4. Фермерське птахівництво fermerstvo.org.ua/category/ptahivnuctvo
5. ДСТУ 4656:2006. Яйця перепелині харчові та інкубаційні. Технічні умови.

ВИКОРИСТАННЯ ПІДСТИЛКОВИХ МАТЕРІАЛІВ У ПТАХІВНИЦТВІ

Птахівництво сьогодення перебуває у складних умовах вибору системи утримання птиці – усі птахофабрики яєчного спрямування утримували несучок у клітках та ретельного обліку поголів'я та продуктивності, що істотно спрощувало догляд за птицею та збирання яєць. При переході на утримання птиці на підлозі або у «відкритих-клітка» із вільним переміщенням птиці у пташнику, призводить до певних ускладнень виконання технологічних операцій та підвищенні кількості людино-годин у догляді за птицею. Окрім зміни технології утримання птиці, це також призводить до додаткових витрат на підстилкові матеріали для підлоги пташників. Зростаючий попит на підстилкові засоби призводить до підвищення ціни, а у певні періоди й до дефіциту. Тому визначення основних показників якості й кількості підстилкових матеріалів при утриманні різних видів сільськогосподарської птиці є актуальним та на часі.

Витрати підстилки на період вирощування птиці у розрахунку на одну голову в середньому становлять, кілограм:

бройлерна птиця при відгодівлі на м'ясо:

індики: самки до 16-тижневого віку – 5,5- 6,0 кг, самці до 22 тижневого віку – 7,5-8,0 кг,

качки: до 8 тижнів – 6-7 кг, віком 9-21 тиждень – 14-15 кг;

гуси: до 9 тижнів – 6-8 кг, віком 10-30 тижнів – 21-23 кг.

кури-бройлери – 1,5-1,8 кг;

племінна птиця:

кури м'ясних порід: ремонтний молодняк (18 тижнів) - 2,0 кг і дорослі – 6-8 кг;

індики: ремонтний молодняк (18 тижнів) - 6,0 кг і дорослі – 30-34 кг;

качки: ремонтний молодняк (22 тижні) – 8,0 кг і дорослі – 20-23 кг;

гуси: ремонтний молодняк (31 тиждень) – 11,0 кг і дорослі – 40-42 кг.

Характеристика основних підстилкових матеріалів полягає у їх фізичних та хімічних властивостях. До основних фізичних властивостей

підстилкових матеріалів відносять насипну щільність, вологість, вологоємність, теплопровідність. Для деяких з підстилкових матеріалів за даними науковців та технологів фізичні властивості наведено в таблиці.

Таблиця. Фізичні властивості основних підстилкових матеріалів

Вид підстилкового матеріалу, розмір часток	Насипна щільність, кг/м ³	Вологість, %	Вологоємність, %
Стружка дерев	120-280	10-30	220-300
Подрібнена солома, 5-20 см	45	10-15	220-350
Подрібнена солома, 2,5-5 см	70	10-15	27-400
Лушпиння соняшника, 0,5 см	90	5-10	180-300
Подрібнені стебла соняшника, 4 см	80-90	10-20	185-300
Подрібнені стержні кукурудзи, 1 см	150-190	10-20	185-300
Торф	300	20-50	400-2000

Найбільшу кількість вологи може поглинути торф тому він є найкращим для підстилки птиці проте і досить дорогим. Також торф володіє бактерицидними властивостями і добре вбирає аміак з повітря. Торф має гарні теплоізоляційні властивості, а також водо-поглинаючу – на одну частину сухої речовини може увібрати 20 частин води. Така унікальна властивість торфу не може бути досягнута жодним із підстилкових матеріалів.

Для поліпшення волого-поглинаючої ємності підстилкових матеріалів їх потрібно правильно підготовлювати і зберігати – подрібнювати, плющити підсушувати до вологості не більше 25%. Місце для зберігання підстилки має бути сухим добре налагоджена вентиляція, запобігання замоканню, що може призвести до появи цвілі й плісняви.

Найбільш популярною підстилкою для птиці є стружка і тирса з деревообробки, проте на сьогодні це теж є коштовний матеріал - через великий попит його як палива. Дефіцит і висока вартість на тирсу й торф спонукала науковців і виробників знаходити альтернативи підстилкових матеріалів або методи поліпшення їх якості.

У птахо господарствах нашої країни за підлогового утримання птиці використовують підстилкові матеріали: стружку дерев, подрібнену соломку, лушпиння соняшника, подрібнені стержні кукурудзи, стебла соняшника, сухе листя, торф, пісок та інші подібні матеріали. Для поліпшення якісних показників підстилки використовують спеціальні препарати, що підвищують волого-поглинаючу здатність, теплоізоляцію, вихід шкідливих газів зменшують, тощо.

Використанні джерела:

1. Благополуччя курей agrostory.com/ua/info-centre/zivotnovodstvo/novini-z-vropi-blagopoluchchya-kurey-v-topi-prioritetiv/
2. ДСП 201-97. Державні санітарні правила охорони атмосферного повітря населених місць (від забруднення хімічними та біологічними речовинами), затверджені Міністерством охорони здоров'я України 09.07.97 за № 201.
3. Заборона кліток у ЄС agrostory.com/ua/info-centre/zivotnovodstvo/parlament-s-pidtrimav-zaboronu-klitok-dlya-silskogospodarskikh-tvarin/
4. Наталія ПУСТОВА, Зоя ПУСТОВА. Птахівництво. Навчальний посібник (Частина 1) для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання закладів вищої освіти III–IV рівнів акредитації за спеціальністю «204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва». Кам'янець-Подільський, 2022 р. 228 с.
5. Наталія ПУСТОВА, Зоя ПУСТОВА. Птахівництво. Навчальний посібник (Частина 2) для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання закладів вищої освіти III–IV рівнів акредитації за спеціальністю «204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва». Кам'янець-Подільський, 2023 р., 234 с.
6. Фермерське птахівництво fermerstvo.org.ua/category/ptahivnuctvo

ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЗБЕРІГАННЯ ЯЄЦЬ ПТИЦІ

Товаровиробники харчових яєць птиці постійно вдосконалюють один з важливих етапів підвищення рентабельності виробництва – зберігання яєць. Стабільна реалізація харчового яйця продовж року і особливо у період сезонних коливань попиту споживачів, вимагає від виробників яєць знаходити оптимальні технології виробництва та зберігання яєць. Для забезпечення безперебійного та сталого рівня постачання харчового яйця на ринок продовольства країни та закордон, птахівники будують яйце-сховища або яйце-склади для тривалого зберігання харчових яєць, та враховуючи попит, насичують ринок продукцією у періоди найвищої ціни і пікового споживання.

Для стабільного одержання прибутку птахівничими підприємствами із виробництва яєць потрібно облаштовувати сучасні технологічні сховища тривалого зберігання харчового яйця. Облаштування спеціальних цехів і яйце-складів, які дозволяють одразу після знесення птицею яєць, продовж доби їх розсортувати, запакувати та поставити на зберігання. У яйце-складі продукцію зберігають при температурі повітря від +4°C до +12°C, вологість повітря у межах 75%. При потребі зберігання харчових яєць у яйце-складі понад місяць температуру підтримують не вище +2°C.

Проте окрім температури та вологості на яйце-складі потрібно контролювати роботу вентиляційної системи – чистоту повітря, вчасно здійснювати обслуговування фільтрів їх чищення і заміну.

Зберігання інкубаційного яйця птиці до початку інкубації, для формування великої партії яєць одночасної закладки у інкубатор, потребує ще більшої відповідальності та дотримання усіх підготовчих етапів перед зберіганням на яйце-складі.

Інкубаційне яйце від батьківського поголів'я птиці збирають продовж доби 2-4 рази, одразу сортують – визначають: масу і форму яєць, цілісність шкаралупи та її чистоту, заплідненість – овоскопують, складають у тару і поміщають у яйце-склад. При потребі надто забруднені інкубаційні яйця миють у спеціальних розчинах (дезінфікуючих – без шкоди для зародку) та складають у тару для інкубації або подальшого

перевезення у інкубатори. Тривалість зберігання «митих» яєць обмежена, до трьох діб за температури $+12...+11^{\circ}\text{C}$ у яйце-складі.

У яйці птиці після знесення відбуваються зміни, які впливають на складові яйця під час зберігання та передінкубаційної обробки, лише шкаралупа яйця залишається у незмінному стані. При зберіганні яйця змінюється внутрішня структура – білок і жовток та їх оболонки змінюються за тривалого зберігання. Чим довше тривалість зберігання інкубаційного яйця тим більше змін у складових яйця – кутикула втрачає властивість бактеріального бар'єру, рідшає білок і його оболонки, зародок-бластодерма може загинути. Зберігання інкубаційних яєць птиці доцільно проводити у строки не більше восьми діб та температуру у яйце-складі підтримувати у межах $+11...+13^{\circ}\text{C}$.

Інкубаційні яйця від курей-несучок батьківського поголів'я потрібно збирати продовж доби кілька разів. Це сприяє зменшенню механічних пошкоджень і збільшенню виводимості яєць птиці. При формуванні великої партії інкубаційних яєць птиці їх потрібно зберігати і тому необхідно щонайшвидше охолодити яйці у яйце-складі. Доцільно також зазначати у технологічних процесах по відборі й зберіганню інкубаційного яйця птиці видові особливості та систему утримання самок-несучок. При утримання самок-несучок у клітках або використанні механічних збору яйця із гнізда дозволяє зменшувати контакт самки із яйцем. Проте за підлогового утримання самок-несучок і ручного зору інкубаційного яйця є велика імовірність та бажання самок залишатись у гнізді тривалий час. Для запобігання прояву інстинкту квоктання у самок-несучок яйце доцільно збирати: кожні дві години зранку та чотири – продовж дня. Здійснювати заходи проти насиджування – зганяти самок з гнізда, та на вигулах теж слідкувати щоб не було відкладених яєць і самок які їх підсиджують. Дослідженнями вчених доведено, що яйця від несучок молодого стада слід зберігати за вищої температури, ніж яйця від самок старого стада.

Подовження строків зберігання інкубаційних яєць птиці від рекомендованих, на одну добу призводить до збільшення загиблих ембріонів на 1%, чим довше зберігаємо яйце тим більше загиблих ембріонів. А також неоднчасне вилуплення пташенят – подовжується період інкубації та якість пташенят після тривалого зберігання яєць

погіршується. За потреби тривалого зберігання інкубаційних яєць їх потрібно у день знесення дезінфікувати і охолодити до +12°C, поступово без утворення конденсату на шкаралупі.

Для подовження строків зберігання інкубаційного яйця птиці використовують різні технологічні прийоми подовження життєздатності зародка у яйці – дезінфекція, прогрівання, охолодження тощо. Проте на виводимість яйця впливає багато чинників – клімат і температурні показники, генетичні, видові й вікові особливості птиці, санітарний стан яйце-складу.

Зберігання харчового та інкубаційного яйця птиці на яйце-складі, потребує відповідальності та дотримання усіх підготовчих етапів перед зберіганням та упродовж зберігання.

Використанні джерела:

1. Благополуччя курей agrostory.com/ua/info-centre/zivotnovodstvo/novini-z-vropi-blagopoluchchya-kurey-v-topi-prioritetiv/
2. Правила ветеринарно-санітарної експертизи яєць свійської птиці zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0850-01#Text
3. Утримання курей agrostory.com/ua/info-centre/zivotnovodstvo/bezklitkove-utrimannya-kurey-aktualnist-dlya-ukraini/
4. Як температура зберігання інкубаційних яєць впливає на виводимість agrotimes.ua/tvarinnitstvo/yak-temperatura-zberigannya-inkubaczijnyh-yayecz-vplyvaye-na-vyvodymist/

Наукове видання

**ІСТОРІЯ, СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ПТАХІВНИЦТВА**

матеріали X студентської наукової конференції

15 травня 2026 року

Кам'янець-Подільський, 2026 р.